

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Art. 5. Utrùm lex naturalis pati possit dispensationem propriè dictam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83614)

manus, propter commune bonum, ad eorum valorem aliquas conditiones communi bono expedientes non requisivit.

ARTICULUS V.

Utrum lex naturalis pati possit dispensationem propriè dictam.

RESPONSIO.

Nulla potestas, sive humana, sive divina, dispensare potest propriè in lege naturali.

Prob. Nam superior non dicitur dispensare propriè in lege, nisi cum personam aliquam liberat ab obligatione legis, manentibus omnibus circumstantiis, in quibus lex viget & obligat. Atqui nequidem Deus potest personam aliquam eximere ab obligatione legis naturalis, manentibus omnibus circumstantiis, in quibus obligat. Ergo, &c.

Prob. min. Quia si Deus eximeret personam aliquam ab obligatione legis naturalis, manentibus omnibus circumstantiis in quibus obligat, permetteret aliquid intrinsecè malum: tandiu enim omisso vel commissio actionis quam præcipit vel prohibet lex naturalis, est intrinsecè mala, quandiu manent omnes circumstantiæ in quibus lex naturalis præcipit vel prohibet actionem illam, proindeque obligat ad illam faciendam vel non faciendam: nam fundamentum actionem illam lege naturali præcipiendi vel prohibendi, proindeque obligandi ad illam faciendam vel non faciendam, est intrinseca malitia, seu intrinseca cum natura rationali dissonantia omissionis vel commissionis ejus. Atqui evidenter repugnat Deum permittere aliquid intrinsecè malum, seu intrinsecè dissonantem naturæ rationali, quæ tali: hoc enim evidenter adversatur summæ sanctitati divinæ. Ergo, &c.

Obj. 1. Deus dispensavit cum Abraham, ut filium suum posset occidere. Ergo, &c. *R. neg. ant.* Nam Deus non permisit Abrahamo, ut filium suum interficeret, manentibus omnibus circumstantiis, in quibus occisio hominis est extrinsecè mala, & prohibetur lege naturali: prius enim, ut supremus vitæ & necis arbiter, jus in vitam filii innocentis concessit Abrahamo, quam præciperet & permetteret illi, ut filium occideret.

Obj. 2. Deus propriè dispensavit cum Osea propheta, ut posset fornicari. Ergo, &c. *R. neg. ant.* Nam Deus non concessit propheta, ut ad mulierem accederet ante matrimonium cum ea initum, sed solum iussit illi, ut eam, quæ fornicaria fuerat, uxorem duceret, & ad eam affectu maritali accederet, quorum certè neutrum legi naturali repugnat. Porro mulier illa, etiam post matrimonium cum propheta initum, dicitur fornicaria propter vitæ præcedentis infamiam, & filii ejus filii fornicationum appellantur, propter opprobrium matris.

Obj. 3. Deus dispensavit cum Israelitis, ut possent furari vasa Egyptiorum. Ergo, &c. *R. neg. ant.* Non enim Deus concessit Israelitis, ut Egyptiorum vasa raperent, manentibus omnibus circumstantiis, in quibus hoc tanquam furtum lege naturali prohibitum erat: rapere enim rem alienam invito domino, non est furtum, nec lege naturali prohibitum, nisi quandiu res aliena manet aliena. At prius quam Deus Israelitis concederet, ut spoliarent Egyptios, Egyptiorum vasa Israelitis donavit, vel ut supremus bonorum omnium dominus, vel ut supremus iudex, nimirum ad puniendos Egyptios ob summam eorum in Israelitis immanitatem, aliave scelera, aut ad retribuendam Israelitis debitam laborum Egyptiis imperforum mercedem. Dum igitur Deus Israelitis concessit, ut Egyptiorum vasa raperent, concessit illis, ut, quod suum erat, sumerent, quod certè lege naturali nunquam fuit prohibitum.

Obj. 4. Deus dispensavit cum Patriarchis in polygamia, & cum Judæis in libello repudii. Ergo, &c. *R. neg. ant.* quoad utramque partem. Nam I. Deus

non concessit Patriarchis, ut plures uxores ducerent, manentibus omnibus circumstantiis, in quibus pluralitas uxorum lege naturali prohibetur: non enim lex naturalis prohibet pluralitatem uxorum, nisi quandiu manet mariti inhabilitas ad plures uxores ducendas, quam inhabilitatem tollere potest Deus, vel ut author naturæ, cui in ordine ad conservationem & propagationem proles jure matrimonii subjacent; unde & de illis pro arbitrio statuere potest; vel ut supremus corporum dominus, in plures uxores dividendo dominium corporis mariti. Deus autem in Patriarchis prius sustulit naturalem ad plures uxores ducendas inhabilitatem, quam illis concederet uxorum pluralitatem, & ita pluralitatem uxorum concessit illis in iis circumstantiis, in quibus lege naturali nullatenus prohibita fuit.

2. Deus non permisit Judæis, ut priore uxore superstiti, secundam ducerent in iis circumstantiis, in quibus lex naturalis hoc prohibet: lex enim naturalis non prohibet secundam duci uxorem, priore vivente, nisi quandiu matrimonium eum illa initi vinculum manet. At Deus permittendo Judæis libellum repudii, prioris matrimonii vinculum dissolvebat, & ita Judæis non concedebat, ut priore uxore superstiti, ad secundas convolarent nuptias, nisi dissoluto autoritate divina prioris matrimonii vinculo, pro quo casu non erant lege naturali prohibita secundæ nuptiæ.

Obj. 5. Deus dispensavit cum Machabæis, ut posset Sabbatum violare. Ergo, &c. *R. Machabæi non usi sunt dispensatione, sed interpretatione: tantum enim interpretati sunt se non esse violaturos Sabbatum, opus ad vitam conservandam necessarium exercendo, & rectè interpretati sunt.*

Obj. 6. Deus quotidie dispensat per Summum Pontificem in votis & juramentis, quorum tamen obligatio naturalis est. Ergo, &c. *R. Deum per Summum Pontificem, tanquam Vicarium suum & Oeconomum, dispensare in votis & juramentis, non concedendo, ut sibi non reddatur quod promissum est, sed relaxando promissionem sibi factam. Unde per ejusmodi dispensationem Deus non concedit homini, ut non reddat quod promissit, manentibus circumstantiis, in quibus lex naturalis obligat ad reddendum promissum: lex enim naturalis ad reddendum promissum non obligat, relaxata promissione; & ita Deus per ejusmodi dispensationem non dispensat propriè in lege naturali. Porro similiter Deus per Summum Pontificem dispensat in matrimonio rato, non consummato, per eum tollendo vinculum, & matrimonii contractum rescindendo, qui contractus subest authoritati Dei, ut auctori naturæ, & rerum omnium Domino.*

Quæres, utrum lex naturalis pati possit saltem impropriè dictam dispensationem?

R. Affirmativè. Nam per dispensationem impropriè dictam intelligitur vel authentica legis interpretatio, vel materiæ mutatio facta authenticè, seu per auctoritatem superioris. Atqui hoc utrumque in legem naturalem cadere potest. Ergo, &c. Hæc tamen nostra responsio restrictionem aliquam admittit. Sunt enim quædam legis naturalis præcepta, in quibus nequidem impropriè dispensari potest. Tale est præceptum prohibens odium Dei, blasphemiam, &c. Nam odium Dei & blasphemia ita mala sunt intrinsecè, ut per nullam in objecto aut circumstantiis mutationem factam fieri possint non mala, & licita. Idem dic de præcepto naturali prohibente mendacium: mendacium enim talis est naturæ & malitiæ, ut nullæ sint possibiles circumstantiæ, in quibus naturam rationalem non dedecet, proindeque in quibus non turpe sit & inhonestum: aliqui Deus posset mentiri, & homines ad mentiendum impellere: quod multum elevarer veracitatem divinam: non enim posset summam à nobis fidem exigere, nec religionis nostræ principia summam haberent certitudinem.

Quæres, utrum lex naturalis indigeat declaratione & interpretatione?

R. in multis indigere. Ratio est, quia multa, quæ sunt

sunt juris naturalis, non nisi difficile intelliguntur. Et verò cum lex naturalis supponat res esse tales in se, quales eas decernit, hoc est, in se malum esse quod prohibet, in se bonum esse & moraliter necessarium quod præcipit, in se licitum esse quod permittit, in se denique irritum esse & nullum quod irritat; ad habendam veram legis naturalis notitiam, necessariò investigandæ sunt circumstantiæ, in quibus actus humani sunt in se boni vel mali, in se necessarii vel non necessarii, ad honestè scilicet vivendum; in se liciti vel illiciti, in se denique validi vel invalidi. Ad hoc autem sæpe opus est declaratione & interpretatione.

Quæres, utrum lex naturalis aliquando indigeat epykia propriè dicta?

R. negativè. Nam illa tantum lex indiget epykia propriè dicta, quæ præcipit vel prohibet universaliter per verba generalia, quæ corrigenda sunt in casibus in lege non expressis, sive casus illos legislator præviderit, sive non. Epykia enim propriè loquendo est *emendatio legis ex ea parte, quæ deficit propter universale*. Atqui lex naturalis non, sicut positiva, præcipit vel prohibet universaliter per verba generalia, in certis casibus qui excipi debuerunt, corrigenda: lex enim naturalis præcipit quidem vel prohibet universaliter, at simul excipit casus omnes excipiendos; cum sit ordinatio divina practicè intimata per dictamina practica rectæ rationis, præcisè circumstantiis particularibus, in quibus fiunt actiones, dictantis singillatim de iis omnibus, quæ bona sunt vel mala, licita vel illicita, valida vel invalida ex natura rei, agenda vel non agenda esse, permissa vel non permissa esse, valere vel non valere. Ergo, &c.

Quæres, utrum lex naturalis possit deleri de cordibus hominum?

R. 1. nullatenus deleri posse quoad prima principia, quia sunt omnibus per se nota, qualia sunt ista: Bonum faciendum est, malum fugiendum; Quod tibi non vis fieri, alteri non feceris. Ita S. Thomas hic q. 94. a. 6. in O.

R. 2. deleri posse quoad præcepta particularia, ut ostendit experientia. Ita S. Thomas ibidem. Præcepta illa particularia alia sunt, quæ faciliè deducuntur ex primis principiis, & non nisi culpabiliter delentur de cordibus hominum, vel propter malas persuationes, vel propter pravas consuetudines & habitus corruptos: sicut apud quosdam non reputabantur latrocinia peccata, vel etiam vitia contra naturam. Alia verò sunt, quæ non nisi difficillimè possunt ex primis principiis erui, & possunt per ignorantiam inculpabilem deleri de cordibus hominum, ut tenent Doctores communissimè. Vide Tractat. de Actibus humanis.

Quæres, utrum jus gentium sit naturale?

R. Jus gentium esse formaliter positivum. Nam jus gentium est jus statutum ab omnibus, aut ferè omnibus gentibus, non quòd omnes gentes conveniant ad illud constituendum, sed quia diversæ gentes, propter voluntatum & arbitrorum similitudinem, idem singulæ statuerunt scripto, vel potius usu tantum & consuetudine, vim legis habente. Ergo jus gentium hominum placito statutum est, & consequenter formaliter positivum est.

Dico: Formaliter positivum est: nam materialiter, seu ex parte materiæ, partim naturale est, & partim positivum. Nam ab omnibus aut ferè omnibus gentibus constituta sunt aliqua, quæ sunt juris naturalis, & quoad hoc communi gentium consensu confirmatum est jus naturale. Item ab omnibus aut ferè omnibus gentibus constituta sunt aliqua, quæ sunt juris merè positivi, ut divisio agrorum, servitus captorum iusto bello, &c.

Quæres, in quo jus gentium differat à naturali?

R. 1. Differt in eo quòd ab hominibus constitutum sit, naturale verò à Deo, ut auctore naturæ. 2. Differt in eo, quòd per illud præcipiantur, prohibeantur, & statuuntur aliqua, quæ non sunt jure naturali

præcepta, prohibita, vel statuta. Jus tamen gentium non est contrarium juri naturali: 1. enim non est contrarium, ut est materialiter naturale; cum sub hoc respectu sit potius juris naturalis confirmatorium. 2. Non est contrarium, ut est etiam materialiter positivum; nam quæ sub hoc respectu præcipit, prohibet vel statuit, non sunt quidem præcepta, prohibita, vel statuta jure naturali. At jus naturale permittit ea præcipi, prohiberi, vel statui, ut patet in servitutis institutione, divisione agrorum, possessionum proprietate, &c.

XX

DISPUTATIO III.

De lege Mosaica.

N Ota. Lex divina positiva dicitur ea, quæ ab ipso Deo immediatè lata, aliter promulgata est, quàm per dictamina rationis naturalis, nempe scripto, vel voce; in quo lex divina positiva differt à lege divina naturali, quæ per dictamina practica rectæ rationis hominibus intimatur.

Dividitur autem lex divina positiva, 1. in purè positivam, seu in positivam tam materialiter quàm formaliter, & non purè positivam, hoc est, positivam formaliter, & materialiter naturalem, quæ divisio intelligitur ex dictis Disput. I. Art. ult.

Dividitur 2. in veterem seu Mosaicam, & novam seu Evangelicam; quæ divisio est adæquata, per legem positivam divinam intelligendo integrum quoddam corpus juris divini, continens multa statuta, & traditum alicui multitudini hominum, ut vivant sub iisdem sacramentis, eodem modo sacrificandi, & eodem cultu externo Dei, & sic efficiant unum corpus mysticum. Lex enim divina positiva, sic sumpta, præter Mosaicam & Evangelicam alia non fuit, aut erit: nam nulla alia ejusmodi lex divina ante Mosaicam data fuit hominibus, aut dabitur post Evangelicam, ut constat ex Sacris Scripturis. Fuerunt tamen, ut certum est, in lege naturæ aliqua præcepta divina positiva, ad valde longum tempus lata, & consequenter particulares aliquæ leges divine positivæ, aliter quàm per rationis dictamen practicum intimatæ, ut præceptum abstinendi ab esu sanguinis, præceptum circumcisionis, &c. sed quæ non efficiebant corpus juris.

ARTICULUS I.

A quo, & quibus lata fuerit lex Mosaica.

RESPONSIO I.

L Ex Mosaica immediatè à Deo lata est hominibus. Est contra Manichæos, qui, ut refert S. Augustinus lib. de hæres. num. 46. docebant Deum, qui legem per Moysen dedit, & in hebraeis prophetis locutus est, non esse verum Deum, sed unum ex principibus tenebrarum.

Prob. autem 1. autoritate Christi Matth. cap. 15. ubi loquens de lege Mosaica, vocat eam mandatum Dei. Irritum fecisti, inquit, mandatum Dei propter traditiones vestras. 2. Autoritate Concilii Trident. sess. 4. in decreto de Can. Script. ubi dicit Deum authorem esse veteris & novi testamenti.

Potè lex Mosaica, quamvis à Deo immediatè lata, non fuit tamen ab eo promulgata immediatè, sed à Moysè, cui à Deo angelorum ministerio tradita est, ut constat ex Apostolo Galat. cap. 3. Quid, igitur lex, inquit, propter transgressionem posita est ... ordinata per angelos in manu mediatoris. Et ex Actor. cap. 7. ubi Stephanus martyr sic ait de Moysè: Hic est, qui fuit in Ecclesia in solitudine cum angelo, qui loquebatur ei in monte Sina, & cum Patribus nostris: qui accepit verba vite dare nobis. Unde ille, nempe Angelus, qui